علی محمدی/ ایران

به یک کارگر ماهر نیازمندیم

از طرفی با آمار بالای بیکاری در جوانان بویژه افراد تحصیلکرده روبه‌رو هستیم و از طرف دیگر برخی از مشاغل که نیاز به کارگر ماهر و متخصص دارند تا چند سال آینده نام و نشانی از آن شغل‌ها در دستان جوانان ایرانی نیست

«ایران» از تغییر نگرش جوانان در حوزه اشتغال گزارش می‌دهد

کارهست، کارگر نیست!

در طول یک سال گذشته بیش از ۱۶۵۴ مجوز ایجاد مراکز جوار و بین کارگاهی صادر شده است

گزارش

محدثه جعفری
خبرنگار

چند سالی است دیگر حقوقِ قانون کار، عیدی، پاداش، سنوات، مرخصی مطابق قانون، سرویس ایاب و ذهاب و... نمی‌تواند متقاضیان کار را ترغیب به کار در کارخانه‌ها و کارگاه‌های تولیدی کند. با گسترش فضای مجازی در کشور و ایجاد کسب و کارهای جدید کمتر کسی به سمت کار برای کارفرما می‌رود. اکنون هر کسی می‌خواهد مدیر خود باشد و حاضر نیست زیر دست فرد دیگری کار کند. شاید یکی از دلایل آن رشد سطح تحصیلات در میان جوانان باشد و این امر چالش جدیدی را برای کارفرمایان در بخش تولید ایجاد کرده است، چرا که کارگری نیست تا چرخ‌های تولید را بچرخاند. از طرفی با آمار بالای بیکاری در جوانان بویژه افراد تحصیلکرده روبه‌رو هستیم و از طرف دیگر برخی از مشاغل که نیاز به کارگر ماهر و متخصص دارند تا چند سال آینده نام و نشانی از آن شغل‌ها در دستان جوانان ایرانی نیست و کارگران اتباع خارجی بازار را دردست گرفته‌اند.

> کارجویان با اینکه بی‌تجربه هستند و فاقد سابقه کاری دنبال تسهیلاتی در کار می‌گردند که این روزها نصیب افراد حرفه‌ای و خبره هم نمی‌شود

درآمد بیشتر زحمت کمتر

جوانی بلند پرواز بود اما سال‌ها کارکردن در بخش اداری تمام آرزوها و ایده‌هایش را منجمد کرده بود. زهرا می‌گوید: هر روز برای همکارانم از روش‌های درآمد بیشتر می‌گفتم اما در نهایت به ماهی ۸ میلیون تومان قناعت می‌کردم. نتیجه آن همه ایده‌پردازی و قناعت به حقوق مکفی چیزی جز افسردگی برایم نداشت. از کار استعفا دادم تا تغییری در روحیه و زندگی‌ام ایجاد کنم. با اندک پس‌اندازی که داشتم عروسک خریدم تا کسب و کاری را شروع کنم. ماه‌های اول تمام وقتم را صرف ساخت کلیپ و استوری در صفحات مجازی می‌کردم تا مخاطبان خاص محصولم را جذب کنم. خداروشکر بعد از یک سال زحمت اکنون در خواب هم درآمدزایی می‌کنم و فروشم از محصولات هر روز بیشتر می‌شود. البته بعد از فیلتر شدن برخی شبکه‌های مجازی کمی درآمدزایی‌ام دچار افت شد که برای جبران آن به سمت فروش سایتی روی آوردم و اکنون سایت فروش عروسکم را هم راه‌اندازی کردم. درآمدی که دارم چندین برابر درآمد کارمندی است و دیگر خبری از خرده فرمایشات مدیران، ترس از دیر رسیدن، مرخصی نداشتن و... ندارم.

کسب درآمد بدون مهارت

مدیر شرکت حسابداری و مؤسس آموزشگاهی با همین عنوان است. فارغ التحصیلان بسیاری برای یافتن کار و دیدن دوره‌های تخصصی به او مراجعه می‌کنند تا از حال و هوای دروس تدریس شده در دانشگاه وارد فضای واقعی کار در جامعه شوند. خانم جعفری می‌گوید: به واسطه کارم و آموزشگاهی که دارم صاحبان کسب و کار برای یافتن نیروی کار ماهر با من در ارتباط هستند و در پی جذب نیروی حسابدار کار بلد می‌گردند. به همین دلیل دختران و پسران بسیاری بعد از اتمام تحصیل در دانشگاه به آموزشگاهم مراجعه می‌کنند تا دوره‌ها و آموزش‌های ویژه این رشته را که در دانشگاه‌ها آموزش داده نمی‌شود فرا بگیرند. گاهی با طرز فکر و برخوردهایی برای کار مواجه می‌شوم که نمی‌دانم باید به آن بخندم یا برای اوضاع کنونی گریه کنم.

وی ادامه می‌دهد: کارجویان با اینکه بی‌تجربه هستند و فاقد سابقه کاری دنبال تسهیلاتی در کار می‌گردند که این روزها نصیب افراد حرفه‌ای و خبره هم نمی‌شود. وقتی از آنها سؤال می‌کنم با برنامه‌های مخصوص شغلتان مثل ورد، اکسل و دیگر نرم‌افزارهای جانبی آشنایی دارید یا نه؟! می‌گویند: «کار با رایانه را تا حدودی بلدم اما نرم‌افزارهای جانبی را نه» به همین خاطر به آنها پیشنهاد می‌دهم برای کسب مهارت اول باید دوره‌های آموزشی را فرا بگیرند تا بتوانند از فوت وفن کار سردرآورند و بعد وارد بازار کار شوند.

طبق صحبت‌های خانم جعفری این دسته از کارجویان برای کسب مهارت به بخش آموزش شرکت معرفی می‌شوند تا ضمن فراگیری مهارت‌های لازم در کار با نرم‌افزارهای مربوطه از ریز و درشت کار به عنوان یک حسابدار هم آگاه شوند. اما آنچه در صحبت‌های این مدیر قابل تأمل است خواسته‌ها و ایراداتی است که افراد بعضاً بدون سابقه کاری و تجربه در یافتن شغل دارند.

این مدیر شرکت حسابداری می‌افزاید: در گذشته ملاک افراد خانم یا آقا فقط یافتن کار بود و حاضر بودند با تمام مشکلاتش کنار بیایند و با حداقل دستمزد، کار داشته باشند. اما اکنون شرایط متفاوت شده است. کارجویی با ۲۵ سال سن و مدرک کارشناسی دنبال کاری می‌گردد که حتماً در نزدیک‌ترین مکان به محل زندگی‌اش باشد، سرویس ایاب و ذهاب داشته باشد و حتی با نداشتن کوچک‌ترین سابقه کاری بالاترین دستمزد ممکن در کار را طلب می‌کند. به واسطه کارم با کارفرمایان خرد و کلان بسیاری آشنا هستم و روزها برای یک عنوان شغلی برای کارفرمایان آگهی نیروی کار دادم تا فرد مورد نظرشان را پیدا کنم اما هیچ کس حتی افراد فاقد تجربه کاری هم حاضر به پذیرش آن شغل نبودند! نه به خاطر سختی کار بلکه حقوقشان وزارت کاری محاسبه می‌شد به همین علت کسی حاضر به پذیرش این شغل‌ها نبود.

> در کارهای مهارتی حقوق و درآمد کم نیست اما اکنون بسیاری از جوانان استقبالی به این گونه کارها نشان نمی‌دهند. این امر به فرهنگ کار ما بر می گردد. چرا جوانان به جای مهارت آموزی به دنبال کارهای دلالی می‌روند چون کارهای مهارتی یدی است و عرق‌ریزی دارد و کارهای غیر رسمی آسان‌تر است

کشور فقط به پزشک و مهندس نیاز ندارد

حمیدرضا سیفی رئیس کانون کارفرمایی استادکاران تهران و عضو هیأت مدیره کانون عالی کارفرمایی کشور در گفت‌وگو با «ایران» از معضل حوزه صنعت و تولید در یافتن نیروی متخصص می‌گوید: با وجود اینکه آمار بیکاری در کشور بالاست اما حوزه صنعت ما با معضل نیروی متخصص روبه‌رو شده است. امروز در کشور نیروی متخصصی نداریم که حرفه و فن بداند. سازمان فنی و حرفه‌ای نتوانسته است رسالت اصلی را در این زمینه حل کند. آموزش باید به دست خود بنگاه‌های اقتصادی بیفتد که اکنون این کار با راه‌اندازی طرح همجواری در حال اجراست اما تا زمانی که بخش خصوصی در تعیین سیاست‌ها و نیازهایش دخیل نباشد مشکلات مرتفع نخواهد شد.

وی ادامه می‌دهد: آنچه که اکنون مغفول مانده کیفیت یادگیری است؛ در گذشته کارگر غیر متخصص وردست کارگر ماهر یا استادکار مشغول به کار می‌شد تا فوت کوزه گری را بیاموزد. اکنون آنچه ما در سازمان فنی و حرفه‌ای مشاهده می‌کنیم آن است که فقط به افراد مدرک می‌دهد، اما سؤال اینجاست فردی که مدرک گرفته است می‌تواند یک برقکار ماهر، جوشکار یا لوله کش باشد.

امروز در صنعت نیاز شدیدی به حوزه‌های مهارتی وجود دارد اما چون در سیاستگذاری، اجرا و نظارت حضور کامل ندارد مهارت ورزی کمرنگ شده است از دیدگاه بنده دولت می‌تواند حوزه آموزش را از بخش خصوصی بخواهد، امروزه بنگاهی داریم که در حوزه برق کار می‌کند باید حوزه آموزش را به این بنگاه‌ها واگذار کنند که اکنون این امر در قالب جوار کارگاهی در حال اجراست.

سیفی با اشاره به درآمد بالای کارگران ماهر و آموزش دیده می‌گوید: در کارهای مهارتی حقوق و درآمد کم نیست اما اکنون بسیاری از جوانان استقبالی به این گونه کارها نشان نمی‌دهند. این امر به فرهنگ کار ما برمی گردد. چرا جوانان به جای مهارت آموزی به دنبال کارهای دلالی می‌روند چون کارهای مهارتی یدی است و عرق‌ریزی دارد و کارهای غیر رسمی آسان‌تر است. اکنون دستمزد کارگر ساده زیر ۴۰۰ الی ۵۰۰ هزار تومان در روز نیست و ماهانه درآمدی حدود ۱۵ میلیون تومان دارد. استاد گچکاری روزی کمتر از یک میلیون تومان دریافت نمی‌کند.

عضو هیأت مدیره کانون عالی کارفرمایی کشور در خصوص عدم جذب جوانان به اشتغال در بنگاه‌های صنعتی و تولیدی بیان می‌کند: اگر بخواهیم ریشه‌ای به موضوع نگاه کنیم تا زمانی که رشد اقتصادی پیدا نکنیم یک بنگاه اقتصادی نمی‌تواند درآمد خوبی داشته باشد و اگر تورم را کنترل نکنیم حقوقی که کارگر دریافت می‌کند کفاف خرج و مخارجش را نمی‌دهد و به ناچار به دنبال کارهای غیر رسمی می‌رود تا درآمد بیشتری داشته باشد.

سیفی به چالش پیش روی کشور طی سال‌های آینده هم اشاره می‌کند و می‌افزاید: کمبود نیروی ماهر در بخش‌های ساختمان‌سازی یکی از مشکلات جدی کشور خواهد بود که در چند سال آینده خودش را نشان می‌دهد. کمبود نیروهایی همچون جوشکار، سیمانکار، برقکار، گچکار و... اکنون دیگر جوانان کمتر به حضور در چنین شغل‌هایی اقبال نشان می‌دهند و این کارهای فنی به دست اتباع خارجی افتاده است و جوانان ایرانی تمایل به مهارت آموزی در این رشته‌ها را ندارند. این دسته از کارهای مهارتی درآمد خوبی هم دارد اما چون زیر مجموعه اشتغال‌های یدی است جوانان تن به این شغل‌ها نمی‌دهند.

عضو هیأت مدیره کانون عالی کارفرمایی کشور می‌گوید: از یک طرف سطح تحصیلات را در جامعه افزایش دادیم اکثر جوانان کارشناسی و کارشناسی ارشد دارند ولی روی سطح فرهنگ جامعه کار نکردیم که چه اشکالی دارد ما گچکاری داشته باشیم که مدرکش کارشناسی باشد.

فرهنگ ما پشت میز نشینی است و این تفکر در جامعه ایجاد شده که هر کسی که تحصیلات دانشگاهی دارد حتماً باید کارمند اداره باشد، این خوب است اما کشور به همه شغل‌ها نیاز دارد و اگر سطح تحصیلات در جامعه بالا رفته نباید دلیلی بر از بین رفتن شغل‌های استادکاری در کشور باشد. سیستم آموزشی کشور باید روی این موضوع فرهنگ‌سازی کند تا فقط شغل‌های مهندسی و پزشکی ایده آل جامعه و خانواده‌ها نباشد.

برش

افزایش سطح مهارت شاغلان با کارگاه‌های آموزشی

مطابق ماده ۱۱۰ قانون کار، سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای کشور ملزم شده است برای بنگاه‌های اقتصادی با داشتن شرایطی مجوز مراکز جوار و بین کارگاهی را صادر کند و طبق این ماده قانونی، واحدهای صنعتی، تولیدی و خدماتی به منظور مشارکت در امر آموزش کارگر ماهر و نیمه ماهر مورد نیاز خویش مکلفند نسبت به ایجاد مراکز کارآموزی جوار کارگاهی و یا بین کارگاهی، همکاری‌های لازم را با وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی به عمل آورند. با راه‌اندازی مراکز جوار کارگاهی و بین کارگاهی علاوه بر ارتقای مهارت نیروهای کار و کاهش هزینه‌های جانبی تولید، بستر استفاده بهینه از امکانات آموزشی برای شاغلان و تربیت نیروی کار ماهر و نیمه ماهر فراهم می‌شود. طبق آمار مسئولان وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی در طول یک سال گذشته بیش از ۱۶۵۴ مجوز ایجاد مراکز جوار و بین کارگاهی صادر شده که از رشد ۴۵۱ درصدی برخوردار بوده است. مراکز جوار کارگاهی در بحث تجهیزات آموزشی، مستقل از جریان خط تولید هستند و تحت نظارت کارخانه بر اساس استانداردهای آموزشی سازمان فنی و حرفه‌ای فعالیت می‌کنند در حالی که مراکز آموزش بین کارگاهی بین دو واحد تولیدی مستقر هستند و به منظور ارائه آموزش مهارت‌های شغلی توسط صنایع بزرگ ایجاد می‌شوند.

در گفت و گو با «ایران» مطرح شد

مدرک فنی حرفه‌ای مبنای مهارت نیست

احمد رضایی در گفت‌وگو با «ایران» از مشکلات کارفرمایان در یافتن نیروی ماهر می‌گوید: در بحث کارگران با دو معضل و دو گروه از جوانان روبه‌رو هستیم. بخش اول مربوط به جوانانی است که با حداقل مدرک تحصیلی یعنی «دیپلم» جویای کار هستند این گروه از جوانان به دنبال کسب درآمد به سمت کارهای فنی روی آورده و با اشتغال در کارخانه‌ها و کارگاه‌های تولیدی جذب بازار کار شده و از حداقل حقوق و مزایای کار تعیین شده در وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی برخوردار می‌شوند.

معضلی که در این سال‌ها گریبان این گروه از جوانان را گرفته افزایش تورم و گرانی‌های موجود در کشور است چرا که دیگر این میزان از درآمد حداقلی کفاف زندگی افراد را نمی‌دهد پس جوانان برای کسب درآمد بیشتر به سمت شغل دوم رفته یا تغییر حرفه از شغل کارگری به سمت شغل‌های دلالی، رانندگی یا دستفروشی می‌دهند. این شغل‌ها شاید در عمل درآمد بیشتری داشته باشند اما مشکلاتی هم دارند. وی ادامه می‌دهد: آنچه در چند سال اخیر بیشتر مشاهده شده روی آوردن افراد به سمت تاکسی‌های اینترنتی است. مشکل اساسی که در این بخش وجود دارد عدم پوشش بیمه و برخوردار نبودن از مزایای آن است. کافیست جوان راننده با سرمایه خود که همان ماشین است تصادف کند. اول خسارت و بارمالی است که باید متحمل شود و دوم خسارت جانی خواهد بود. افرادی که تحت پوشش بیمه هستند اگر دچار حادثه ناشی از کار شوند غرامت دریافت کرده و اگر فوت کنند خانواده شان مشمول مستمری می‌شوند اما در کارهای غیر رسمی همچون تاکسی اینترنتی، دستفروشی و... که فرد فاقد پوشش بیمه‌ای است از هیچ حمایتی نه برای خود و نه خانواده برخوردار نخواهد بود این یعنی آینده فرد کاملاً نامعلوم است و فقط حال خوبی دارد.

رضایی می‌گوید: کارفرمایان هم اگر می‌خواهند نیروی کارشان را نگه‌دارند باید از مزایای تشویقی برای کارگران استفاده کنند اگر این اتفاق رخ ندهد کارگاه‌های ما تا چند سال آینده خالی از کارگر ایرانی خواهند بود و جای کارگر ایرانی را کارگران اتباع پر می‌کنند مثل همان اتفاقی که در صنعت ساخت و ساز رخ داده است و روز به روز به افراد بدون مهارت جذب بازار کار شوند و از طرفی راه درآمدی هم داشته باشند.

شاغل در مشاغل غیر رسمی افزوده می‌شود.

رضایی در خصوص معضل دوم می‌گوید: گروه دومی که با آن روبه‌رو هستیم جوانانی هستند که با مدارک دانشگاهی راهی بازار کار می‌شوند. آنچه دراین بخش باید به آن توجه کرد عدم مهارت این افراد درکار است و به صرف آنکه مدرک دانشگاهی دارند می‌خواهند از تمام حقوق و مزایای قانون کار هم برخوردار شوند. این افراد به واسطه تحصیلاتی که دارند دیگر حاضر نیستند در مشاغل کارگری فعالیت کنند و غالباً دنبال کارهای اداری هستند. حال تکلیف فارغ التحصیلان چیست؟ چگونه فارغ التحصیل را به صورت رایگان برای گذراندن دوره‌های آموزشی به سازمان فنی و حرفه‌ای معرفی کند تا دوره‌های لازم و آمادگی ورود به بازار کار واقعی را پیدا کنند. در این زمان هم مبلغی را بابت حقوق برایشان در نظر بگیرد تا افراد از پس هزینه‌های روزانه شان بربیایند و انگیزه‌های لازم در ارتقای مهارت ایجاد شود. آن زمان است که ما فارغ التحصیلان ماهری را داریم که می‌توانند در هر بخشی که لازم است فعالیت مؤثر داشته باشند. اما متأسفانه این ایده هیچ وقت عملی نشده است و فقط افرادی که وقت و هزینه دارند با شرکت در کلاس‌های آزاد دوره‌های مورد نیازشان را می‌گذرانند و وارد بازار کار می‌شوند.

رضایی با اشاره به دوره‌های سرباز ماهر برای جوانان می‌گوید: چند سالی است که سازمان نظام وظیفه وارد عمل شده و دوسال خدمت سربازی را برای جوانان با آموزش و مهارت همراه ساخته است. سربازان ماهر بعد از دوسال با دریافت وام‌های اشتغال آمادگی ورود به بازار کار را کسب کرده و اشتغالزایی می‌کنند. این مدل باید برای همه جوانان اعم از زن و مرد در کشور اجرایی شود.

مددجویانی که کارفرما شدند

تاکنون ۲ هزار نفر از مددجویان در حوزه های مختلف، راهبر شده‌اند

مهدی تورانلو، کارشناس اشتغالزایی کمیته امداد امام خمینی (ره) در گفت وگو با «ایران» در زمینه طرح‌های اشتغالزایی گفت: طرح‌های بسیاری ذیل اشتغال‌زایی برای مددجویان، درحال اجراست. یکی از آن طرح‌ها تربیت و حمایت راهبران است. راهبران، مددجویانی هستند که کاری به وسیله آنها ایجاد و با هدایت و راهبری آنها چندین مددجوی دیگر شاغل می‌شوند. یعنی از صفر تا صد یک کار را وقتی یک شخص انجام بدهد به او راهبر می‌گویند. تاکنون دو هزار نفر از مددجویان در حوزه‌های مختلف، راهبر شده‌اند. مثلاً در حوزه دام، صنایع دستی، کشاورزی و... زنجیره‌هایی ایجاد شده که دارای راهبر هستند.

وی ادامه داد: برای نمونه یکی از راهبران که قبلاً مددجو بوده است، وام اشتغالزایی گرفته وحرفه اقتصادی راه‌اندازی کرده است. او با استعداد و توانمند بود و تاکنون ۵۰ زن بی سرپرست را تحت پوشش قرار داده است و با آنها کار می‌کند. راهبر کسی است که از تأمین مواد اولیه، آموزش، وسیله مورد نیاز، مشاوره تا فروش بازاری و به پول رسیدن را خودش بتواند پوشش دهد. برای نمونه یک زنجیره، همین گلیم و فرش است که از تأمین نخ، تهیه دار قالی، تهیه نقشه‌ای که می‌خواهد تا نوع بافت، بازاریابی فروش و... آن بر عهده یک نفر است. الآن حدود ۵۰ هزار نفر از افراد کمیته هستند که در حال همکاری در این زنجیره‌اند. طبق آمارها ۶۰ تا ۷۰ درصد این فرش‌ها هم صادر می‌شود، یعنی آنقدر با کیفیت هستند که قابلیت صادرات به کشورهای مختلف را دارد.

وی ادامه داد: اقدام دیگری که برای مددجویان شروع شده است، اشتغالزایی در بحث‌های دانش بنیان است که آن هم درحال اجراست. در بخش آموزش‌های الکترونیکی، مثلاً پهپاد کشاورزی را اختراع و تولید می‌کنند. کارایی این پهپاد بسیار زیاد بوده و درصد مواد سمی که استفاده می‌کند هم بسیارکم است. یا مثلاً موضوع پنل‌های خورشیدی که امسال ۴۰ هزارتا پنل ایجاد شده است. البته شاید نگهداری پنل به خودی خود شغل نباشد، نهایت درآمد دو میلیون تومانی دارد که بیشتر به درد اقساط برای افراد مریض و معلول مددجو می‌خورد. اما یکی از اهداف پنل‌ها این است که می‌گوییم یک منابع ملی‌ای در اختیار داریم. این منابع یکی از وظایف اصلی‌اش ایجاد اشتغال است. باید سعی کنیم هدف دومی را هم تحت پوشش قرار دهیم یعنی مثلاً همین پنل خورشیدی در بحث تولید انرژی کشور هم کمک می‌کند. به گفته وی جدیداً تفاهمنامه‌ای با موضوع حمایت از شرکت‌های دانش بنیان که الآن شاید حدود ۱۰ هزار شرکت باشند امضا شده است. تفاهمنامه سه جانبه‌ای بین کمیته امداد، مرکز شرکت‌های دانش بنیان بعثت نهاد ریاست جمهوری و صندوق صنعت ماشین سازی. در این طرح کمیته امداد و صندوق صنعت ماشین سازی هرکدام مبلغی را آوردند و با شرکت‌های دانش بنیان تفاهمی نوشتند که به یک ایده‌ای برسند. مثل همین پهپاد، که بتواند از طریق علوم روز و به کارگیری مددجویان، خدمات علمی خلاقانه‌ای را عرضه کند. البته رویکرد اصلی در این طرح، جوانان و فرزندان مددجویان هستند. چراکه اگر بتوانیم فرزندان مددجویان را به اشتغالی وارد کنیم، عملاً زنجیره فقر قطع شده و فرزند می‌تواند در آینده وضع خانواده را بهبود ببخشد.